

QUY TRÌNH TỔ CHỨC TRẢI NGHIỆM GIÁ TRỊ NGHỀ NGHIỆP CHO HỌC VIÊN QUA HOẠT ĐỘNG THỰC HÀNH SỰ PHẠM Ở CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC TRONG QUÂN ĐỘI HIỆN NAY

VŨ TRƯỜNG GIANG*

Ngày nhận bài: 05/08/2017; ngày sửa chữa: 19/08/2017; ngày duyệt đăng: 28/08/2017.

Abstract: Pedagogical practice is an important path in professional personality education in general and shaping the direction of professional values in particular for pedagogical students. Therefore, it is necessary to actively engage learners in pedagogical practice to experience pedagogical career values. The article presents the contents and process of organizing the experience of military pedagogical career values for trainees through pedagogical practice at military universities today.

Keywords: Pedagogical practice, traineeship, experience, professional values.

Quá trình tổ chức cho học viên (HV) trải nghiệm giá trị nghề nghiệp sự phạm (GTNNSP) quân sự qua các hoạt động thực hành sự phạm (THSP) sẽ giúp HV được trải nghiệm, bày tỏ quan điểm, ý tưởng; đánh giá và lựa chọn ý tưởng hoạt động; thể hiện, tự khẳng định bản thân, tự đánh giá kết quả hoạt động của bản thân và của đồng chí, đồng đội. Bên cạnh đó, thông qua quá trình này còn giúp nhà trường thống nhất trong mục tiêu đào tạo, gắn nội dung đào tạo với thực tiễn đặt ra; giúp HV áp dụng kiến thức được học vào thực hành nghề, HV sẽ hứng thú với những nội dung thiết thực và có ý nghĩa với bản thân...; từ đó hình thành, chiếm lĩnh các GTNNSP quân sự cần thiết.

1. Nội dung thực hành trải nghiệm các GTNNSP qua các hoạt động THSP ở các trường đại học quân đội

Giảng viên (GV) cần hướng dẫn HV trải nghiệm các GTNNSP thông qua các hoạt động THSP như: chuẩn bị và tiến hành bài giảng; thực hành các hình thức sau bài giảng (seminar, tổ chức hoạt động tự học cho HV, thực hành giao tiếp sự phạm); thực hành sử dụng các phương pháp dạy học, phương tiện kỹ thuật trong dạy học; xử lý các tình huống sự phạm; thực hành hoạt động kiểm tra, đánh giá kết quả dạy học, giáo dục; thực hành các hoạt động giáo dục nhân cách HV... Qua đây, HV được tạo cơ hội vận dụng kiến thức, kỹ năng vào công tác dạy học và giáo dục sau này; nâng cao trình độ, rèn luyện các kỹ năng sự phạm; có những trải nghiệm ban đầu về nghề nghiệp, hiểu được những khó khăn, vất vả của nghề sự phạm. Từ đó, HV sẽ dần nâng cao nhận thức về nghề nghiệp, GTNNSP và bồi dưỡng tình cảm đối với nghề dạy học; biết trân trọng

giá trị lao động sự phạm và quyết tâm phấn đấu chiếm lĩnh các giá trị nghề nghiệp (GTNN) mà mình đã lựa chọn.

Căn cứ vào chương trình, kế hoạch THSP dành cho HV sự phạm trong các năm học để xác định những nội dung thực hành trải nghiệm các GTNN thông qua hoạt động THSP cho HV. Cụ thể:

- *Đối với HV năm thứ nhất:* Giúp HV trải nghiệm các GTNN thông qua lên lớp lý thuyết về giáo dục GTNNSP để HV định hướng giá trị nói chung và GTNNSP nói riêng.

- *Đối với HV năm thứ 2:* Hướng dẫn HV trải nghiệm các GTNN qua thực hành các kỹ năng sự phạm như: thực hành kỹ năng chuẩn bị và tiến hành bài giảng, kỹ năng giao tiếp sự phạm; thực hành sử dụng các phương pháp dạy học, sử dụng ngôn ngữ kết hợp với điệu bộ cử chỉ; thực hành sử dụng các phương tiện kỹ thuật trong dạy học...

- *Đối với HV năm thứ 3 và thứ 4:* Hướng dẫn HV trải nghiệm những GTNNSP qua thực hành các kỹ năng tổng hợp, nhất là kỹ năng xử lý các tình huống sự phạm; thực hành hoạt động kiểm tra, đánh giá kết quả dạy học, giáo dục, kỹ năng quản lý lớp học, kỹ năng ứng phó với thách thức của GV mới vào nghề...

2. Quy trình tổ chức trải nghiệm GTNNSP quân sự cho HV các trường đại học trong quân đội qua hoạt động THSP

2.1. Giai đoạn chuẩn bị:

- *Xác định các GTNNSP cần trải nghiệm cho HV.* Các GTNNSP này ẩn chứa trong mục tiêu, nội dung THSP; do đó, cần lựa chọn ra giá trị nổi bật nhất để giáo dục cho HV. Ví dụ, trong thực hành kỹ năng sử

* Trường Đại học Chính trị

dụng ngôn ngữ thuyết trình và kĩ năng giao tiếp sư phạm, có nhiều GTNNSP có thể giúp HV trải nghiệm, nhưng cần chọn giá trị nổi bật nhất, như: “*Biết giao tiếp, ứng xử sư phạm khéo léo, đúng mực*” và “*Ngôn ngữ trong sáng chuẩn mực*” để giáo dục cho HV, vì đây là 2 giá trị phù hợp nhất với chủ đề của hoạt động thực hành kĩ năng sư phạm.

- *Làm rõ nội dung và chuẩn mực giá trị xã hội của các giá trị được lựa chọn.* Ví dụ, với 2 giá trị “*Biết giao tiếp, ứng xử sư phạm khéo léo, đúng mực*” và “*Ngôn ngữ trong sáng chuẩn mực*”, cần làm rõ:

+ *Về nội dung:* Biết giao tiếp, ứng xử sư phạm khéo léo, đúng mực, từ đó, GV mới giúp HV có được niềm tin, tình cảm để tiếp thu tri thức khoa học, phát triển được động cơ học tập đúng đắn, phát huy được tính tích cực và sáng tạo trong hoạt động trí tuệ. GV biết giao tiếp, ứng xử sư phạm khéo léo, đúng mực sẽ được HV tin yêu, quý mến mà bộc bạch những tâm tư suy nghĩ của mình. Nhờ vậy, GV có cơ sở để định hướng hoạt động giáo dục cho HV. Biết giao tiếp, ứng xử sư phạm khéo léo, đúng mực là một yếu tố quan trọng tạo nên uy tín nghề nghiệp của người GV.

GV nào biết cách khai thác thế mạnh của ngôn từ (ngôn ngữ trong sáng chuẩn mực) trong công tác giảng dạy sẽ giúp HV hiểu bài nhanh hơn, lôi cuốn và hứng thú với môn học hơn. Sử dụng ngôn ngữ trong sáng chuẩn mực với đồng chí, đồng đội, bạn bè, đồng nghiệp, sẽ giúp HV học hỏi cách tôn trọng lẫn nhau, cư xử với nhau. Mọi cử chỉ, lời nói, tác phong mà GV thể hiện cũng gián tiếp dạy HV về phong thái của một người thầy và đều được HV chú ý.

+ *Về chuẩn mực giá trị xã hội:* Có lời nói và hành vi ứng xử thống nhất với nhau; không xúc phạm danh dự, nhân phẩm của HV; đưa ra yêu cầu cao nhưng phải tôn trọng nhân cách của HV, biết lắng nghe, động viên, khích lệ HV và giúp HV tiến bộ; lời nói rõ ràng, rành mạch khi giảng dạy và giao tiếp với HV.

- *Yêu cầu mỗi HV soạn một bài giảng bất kì trong nội dung chương trình, có chuẩn bị các tình huống sư phạm.* Đối với HV năm thứ 2 và thứ 3, cần yêu cầu mỗi HV soạn một bài giảng bất kì trong nội dung chương trình với thời gian khoảng 2 tiết, có chuẩn bị các tình huống sư phạm (quá trình thực hành trải nghiệm của từng cá nhân HV diễn ra trong khoảng 30-45 phút).

- *Xác định mục tiêu giáo dục GTNN qua hoạt động trải nghiệm thực hành kĩ năng sư phạm nêu trên:* + HV nắm được nội dung và chuẩn mực giá trị xã hội của giá trị “*Biết giao tiếp, ứng xử sư phạm khéo léo, đúng mực*” và “*Ngôn ngữ trong sáng chuẩn mực*”; + HV mong muốn có khả năng giao tiếp, ứng xử sư

phạm hợp lí trong quan hệ với GV, tích cực rèn luyện để hình thành được khả năng đó; + Hình thành được thói quen đánh giá các hành động giao tiếp, ứng xử sư phạm khéo léo của các HV khác và tự đánh giá các hành động giao tiếp, ứng xử của bản thân theo chuẩn mực xã hội.

- *Dự kiến các câu hỏi định hướng cho HV về giá trị:*
+ Có thể đặt ra các câu hỏi về sự kiện, như: Đồng chí hãy kể lại hành vi ứng xử của một GV trong nhà trường quân sự mà đồng chí biết và cảm thấy ấn tượng (tốt và xấu); hành vi đó đã tạo ra ở đồng chí một trạng thái tâm lí như thế nào?...; + Có thể đặt ra câu hỏi suy luận, chẳng hạn: theo đồng chí, một HV sẽ cảm thấy (hoặc phản ứng) thế nào nếu bị GV xúc phạm đến nhân phẩm?...

- *Dự kiến các phương pháp sử dụng để giáo dục giá trị, như: tình huống, thảo luận, đóng vai, đàm thoại...*

2.2. Giai đoạn triển khai:

- *Bước 1: Cảm nhận:* HV thực hành tự cảm nhận các GTNN qua từng nội dung THSP cụ thể; sau đó, quan sát, tự cảm nhận ảnh hưởng của từng GTNN đó. GV hướng dẫn HV sử dụng các chuẩn mực xã hội của các GTNN đã lựa chọn để đánh giá về hành vi của các HV khác.

- *Bước 2: Chia sẻ và phân tích:* HV trình bày cảm nhận, suy nghĩ về những điều mình đã thực hành cảm nhận trên cương vị là GV. Liên hệ cảm nhận đó với hoạt động nghề nghiệp sư phạm, nhận thức được ý nghĩa của các GTNN đó. Ví dụ, khi tổ chức cho HV thảo luận nhóm về phân tích và xử lí các tình huống giao tiếp sư phạm, GV yêu cầu mỗi HV đưa ra một tình huống sư phạm đã chứng kiến, tham gia hoặc nghe kể lại về mối quan hệ giao tiếp, ứng xử sư phạm giữa GV và HV để cả nhóm phân tích, suy luận về kết quả tác động của hành vi, đưa ra cách giải quyết có thể có và lựa chọn cách ứng xử theo các chuẩn mực xã hội, quân đội của các GTNN đã lựa chọn.

- *Bước 3: Tổng quát và khái quát hóa:* Liên hệ những kết quả và điều học được từ cảm nhận các GTNN với các ví dụ trong thực tiễn nghề nghiệp sư phạm. GV yêu cầu từng HV miêu tả những điều đã cảm nhận được về nghề nghiệp sư phạm nói chung và ý nghĩa của các GTNN đã lựa chọn để trải nghiệm và phân tích ý nghĩa của các trải nghiệm đó đối với bản thân; sau đó GV phân tích, phản hồi. Bước này thúc đẩy HV suy nghĩ về việc có thể áp dụng những điều học được vào các tình huống khác như thế nào. Ngoài ra, GV yêu cầu HV tìm ra nguyên tắc chi phối mối quan hệ giữa hành động và những ảnh hưởng của trải nghiệm nghề nghiệp; sau đó GV phản hồi.

(Xem tiếp trang 259)

làng sẽ được miễn (Điều thứ 2); Trong làng nếu ai đỗ bằng Cao đẳng, Trung đẳng và Sơ đẳng, tốt nghiệp được thăng thưởng phẩm hàm... ” [9; tr 4-5].

Như vậy, cùng với các biện pháp “*Cải lương hương chính*”, là “*Cải lương hương tục*”, giáo dục thực dân đã tác động đến bộ mặt làng xã nhưng chưa đủ để thay đổi bản chất của làng xã. Bởi “người An Nam rất hiếu học”. Trong các tầng lớp xã hội, người sĩ phu chiếm địa vị hàng đầu, có con học giỏi là một vinh hạnh cho cha mẹ. Cho nên, dù có nghèo đói đến đâu, cha mẹ cũng cố tìm cách cho con cái được học hành. “*Nửa bụng chữ bằng một hũ vàng*” là một câu tục ngữ biểu hiện nhiệt tình ham muốn có học thức của dân tộc An Nam” [8; tr 423], “*Dù có nghèo đến đâu, nho sĩ cũng không đụng tay vào bất kì việc gì; phẩm hạnh của ông ta không cho phép làm những việc đơ*” [1; tr 138].

3. Kết luận

Trong suốt chiều dài dựng nước và giữ nước của dân tộc Việt Nam, làng xã đóng góp một vị trí đặc biệt quan trọng trong việc lưu giữ và phát huy những bản sắc truyền thống. Lịch sử của dân tộc Việt nam là lịch sử của quá trình “dựng nước” đi đôi với “giữ nước”, có những lúc đất nước bị ngoại xâm thống trị, độc lập dân tộc không còn, các thế lực ngoại xâm tìm mọi cách để đồng hóa dân tộc ta về mọi mặt: chính trị, kinh tế, văn hóa, xã hội. Tuy nhiên, “nước mất” nhưng “làng xã vẫn còn”, chính quần chúng nhân dân, tầng lớp bình dân lao động sống trong các làng xã cổ truyền là nhân tố gìn giữ, bảo tồn những giá trị văn hóa truyền thống, là gốc rễ, là cội nguồn của sức mạnh dân tộc, là lực lượng quan trọng đứng lên đấu tranh để giành lại độc lập tự do cho non sông đất nước. Vì vậy, việc tìm hiểu, nghiên cứu những giá trị văn hóa truyền thống nói chung, nên giáo dục truyền thống ở các làng xã cổ truyền nói riêng, từ đó giáo dục những giá trị tốt đẹp của dân tộc cho thế hệ trẻ hôm nay là một việc làm có ý nghĩa to lớn và cần thiết, đặc biệt là trong bối cảnh “quốc tế hóa”, “toàn cầu hóa” với sự đan xen của nhiều luồng văn hóa khác nhau trên thế giới thì việc tìm hiểu và giáo dục cho thế hệ trẻ những giá trị văn hóa “cội nguồn” lại càng quan trọng và cấp thiết. □

Tài liệu tham khảo

- [1] Paul Doumer (1905). *Indo-Chine française, souvenirs* (Xứ Đông Dương, kí ức), Paris, Vuibert et Nony.
- [2] Đinh Khắc Thuân (chủ biên, 2006). *Tục lệ cổ truyền làng xã Việt Nam*. NXB Khoa học xã hội.
- [3] Quốc sử quán triều Nguyễn (2007). *Đại Nam thực lục* (tập 8). NXB Giáo dục.
- [4] Quốc sử quán triều Nguyễn (2011). *Đại Nam thực lục chính biên đệ lục kỉ phụ biên*. NXB Văn hóa - Văn nghệ.

[5] Nguyễn Thanh (2000). *Hương ước Thái Bình*. NXB Văn hóa dân tộc.

[6] *Hương ước thôn Đạm, xã Tô Xuyên, tổng Tô Xuyên, huyện Phú Dục, tỉnh Thái Bình*. Thư viện Viện Thông tin Khoa học xã hội, Kí hiệu HU 3054.

[7] Bắc Kì bảo hộ (1924). *Tục lệ*. Nghiêm Hàm xuất bản.

[8] *Hồ Chí Minh toàn tập* (tập 1, 2011). NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.

[9] *Hương ước xã Đại Hữu, tổng Tân Định, huyện Tiên Hải, tỉnh Thái Bình*. Kí hiệu: HU 3204. Thư viện Viện Thông tin Khoa học xã hội.

Quy trình tổ chức trải nghiệm...

(Tiếp theo trang 289)

- **Bước 4: Ứng dụng:** HV sử dụng những kĩ năng, hiểu biết mới vào cuộc sống thực tế của mình. HV trực tiếp áp dụng những điều học được vào tình huống tương tự hoặc các tình huống khác - thực hành. GV yêu cầu HV vận dụng nguyên tắc tổng quát được rút ra từ chính trải nghiệm nghề nghiệp của bản thân vào những tình huống mới trong thực tiễn nghề nghiệp sư phạm.

2.3. Giai đoạn kết thúc. Kết thúc luyện tập, GV giao nhiệm vụ để HV tiếp tục luyện tập trong thời gian ngoại khóa, ngoài giờ lên lớp, gồm cả việc suy ngẫm về giá trị mới hình thành và sử dụng giá trị đó để đánh giá hành vi của đồng chí, đồng đội và của bản thân. Sau khi đánh giá về các nội dung THSP, GV giao cho HV viết thu hoạch về quá trình rèn luyện kĩ năng sư phạm đó để họ có thể sử dụng các GTNN mới hình thành vào việc đánh giá quá trình đó. □

Tài liệu tham khảo

- [1] Đinh Công Dũng (2014). *Bồi dưỡng giá trị nghề nghiệp cho đội ngũ giáo viên ở nhà trường quân sự*. Tạp chí Giáo dục, số tháng 12/2014, tr 27-32.
- [2] Nguyễn Hoàng Hải (2012). *Giáo dục giá trị nghề nghiệp cho sinh viên đại học ngành giáo dục tiểu học qua hoạt động thực hành nghiệp vụ sư phạm*. Luận án tiến sĩ Giáo dục học, Trường Đại học Sư phạm Hà Nội.
- [3] Vũ Thị Yến Nhi (2015). *Trải nghiệm nghề nghiệp - con đường hình thành giá trị nghề nghiệp cho sinh viên chuyên ngành giáo dục mầm non*. Tạp chí Khoa học giáo dục, số 121, tr 31-34.
- [4] Phạm Minh Hạc (2001). *Về phát triển toàn diện con người thời kì công nghiệp hóa, hiện đại hóa*. NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.
- [5] Hồ Ngọc Đại (2014). *Nghiệp vụ sư phạm*. NXB Giáo dục Việt Nam.
- [6] Phan Trọng Ngọ (2005). *Dạy học và phương pháp dạy học trong nhà trường*. NXB Đại học Sư phạm.